

Cauza C-90/22**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

10 februarie 2022

Instanța de trimitere:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Lituania)

Data deciziei de trimitere:

10 februarie 2022

Recurentă:

„Gjensidige” ADB

Alte părți:

„Rhenus Logistics” UAB

„ACC Distribution” UAB

Obiectul procedurii principale

O cerere formulată de reclamanta „Gjensidige” ADB împotriva pârâtei (cealaltă parte în procedura de casație), „Rhenus Logistics” UAB, având ca obiect despăgubirea pierderii suferite, în baza subrogației.

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

Procedura de casare privește dispozițiile legale care reglementează semnificația unei convenții atributive de competență, încheiată de părțile unui contract de transport internațional, în contextul stabilirii atât a competenței instanței sesizate cu litigiul născut din acest contract, cât și a consecințelor juridice ale unei încălcări a normelor privind litispendența. Problema care s-a ridicat în cauză cu privire la stabilirea competenței instanțelor din statele membre care trebuie să judece litigiul intră în domeniul de reglementare al Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie

civilă și comercială (denumit în continuare „Regulamentul nr. 1215/2012”) și al Convenției referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele (1956) (denumită în continuare „Convenția CMR”).

Întrebările preliminare

1. Articolul 71 din Regulamentul nr. 1215/2012, în lumina articolelor 25, 29 și 31 și a considerentelor (21) și (22) ale acestuia, poate fi interpretat în sensul că permite aplicarea articolului 31 din Convenția CMR și în cazurile în care un litigiu care intră în domeniul de aplicare al celor două acte juridice menționate face obiectul unei convenții atributive de competență?
2. Având în vedere intenția legiuitorului de a consolida protecția convențiilor atributive de competență în Uniunea Europeană, articolul 45 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1215/2012 poate fi interpretat mai larg, în sensul că vizează nu numai secțiunea 6 din capitolul II al acestui regulament, ci și secțiunea 7 din acesta?
3. După evaluarea particularităților situației și a consecințelor juridice care rezultă din aceasta, noțiunea „ordine publică”, utilizată în Regulamentul nr. 1215/2012, poate fi interpretată în sensul că include motivul de refuz al recunoașterii unei hotărâri judecătorești a unui alt stat membru atunci când aplicarea unei convenții specializate, precum Convenția CMR, creează o situație juridică în care, în aceeași cauză, atât convenția atributivă de competență, cât și acordul privind legea aplicabilă nu sunt respectate?

Dispoziții de drept al Uniunii și de drept internațional, precum și jurisprudența Curții de Justiție invocate

Considerentele (21) și (22), precum și articolele 25, 29, 31, 45 și 71 din Regulamentul nr. 1215/2012; articolele 31 și 41 din Convenția CMR.

Hotărârea din 9 decembrie 2003, Gasser, C-116/02, punctul 2 din dispozitiv; Hotărârea din 28 aprilie 2009, Apostilides, C-420/07, punctul 58; Hotărârea din 4 mai 2010, TNT Express Nederland, C-533/08, punctele 48, 49 și 51; Hotărârea din 19 decembrie 2013, Nipponkoa Insurance Co. (Europe), C-452/12, punctele 40, 42 și 44; Hotărârea din 4 septembrie 2014, Nickel & Goeldner Spedition, C-157/13, punctul 2 din dispozitiv; Hotărârea din 23 octombrie 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, punctul 49; Hotărârea din 16 iulie 2015, Diageo Brands, C-681/13, punctul 39 și punctul 1 din dispozitiv; Concluziile avocatului general Bot din 6 septembrie 2018 prezentate în cauza Liberato, C-386/17, punctele 74-90 și 94; Hotărârea din 16 ianuarie 2019, Liberato, C-386/17, dispozitivul hotărârii.

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii

- 1 Clientul, „ACC Distribution“ UAB, și transportatorul, „Rhenus Logistics“ UAB, au încheiat un contract de servicii de transport (denumit în continuare „contractul de transport“) privind transportul unui lot de echipamente informatice din Țările de Jos în Lituania. „Rhenus Logistics UAB” nu a efectuat ea însăși transportul încărcăturii, transportatorul efectiv fiind societatea poloneză „Kark-Trans“ PPHU. În noaptea de 23 spre 24 ianuarie 2017 a fost furată o parte din încărcătură (5 155 kg) atunci când șoferul camionului care o transporta a oprit într-o parcare nesupravegheată din Germania.
- 2 Clauza 2 din secțiunea din contractul de transport intitulată „Răspunderea părților” prevedea că „litigiile și dezacordurile care pot apărea în executarea prezentului contract vor fi soluționate, pe cât posibil, prin negocieri între părți”. Potrivit clauzei 3 din secțiunea respectivă, „în cazul în care litigiile și dezacordurile nu sunt soluționate prin negocieri între părți, acestea vor fi soluționate de instanța în a cărei circumscripție este înregistrat sediul social al clientului”. Întrucât sediul social (adresa) al clientului, „ACC Distribution” UAB, se află în Lituania, competența de soluționare a litigiilor care decurg din executarea contractului revenea instanțelor lituaniene, aspect convenit de părțile la contractul de transport.
- 3 Asigurătorul, „Gjensidige” ADB, asigurase transporturile aparținând titularului poliței de asigurare, „ACC Distribution” UAB, împotriva tuturor riscurilor pe durata contractului, de la 1 ianuarie 2017 până la 31 decembrie 2017. „Gjensidige” ADB a recunoscut evenimentul de furt al unui transport ca fiind un eveniment asigurat și a efectuat, la 21 aprilie 2017, plata unei asigurări în valoare de 205 108,89 euro către titularul poliței, „ACC Distribution” UAB.
- 4 La 3 februarie 2017, prin cauza civilă nr. C/02/329931/HA ZA 17-290, Tribunalul Zeeland-West-Brabant din Regatul Țărilor de Jos (denumit în continuare „instanța neerlandeză“) a fost sesizat cu o acțiune în constatare negativă, care stabilește limitele răspunderii civile a transportatorului, de către societățile Post & Co Belgium BVBA și „Rhenus Logistics” UAB, împotriva părților „ACC Distribution” UAB, „Gjensidige” ADB, Dell Technology and solutions Limited și Dell (PS) Limited. În cadrul procedurii, părțile „ACC Distribution” UAB și „Gjensidige” ADB au ridicat problema competenței, solicitând instanței să se declare incompetentă să soluționeze cauza ca urmare a faptului că părțile la contractul de transport au încheiat o convenție atributivă de competență. Prin decizia din 23 august 2017, instanța neerlandeză a respins cererea părților pe motivul că această convenție atributivă de competență încheiată de părțile la contractul de transport, care restrânge posibilitatea de desemnare a instanțelor competente în temeiul articolului 31 din Convenția CMR, este contrară acestei dispoziții din Convenția CMR și este nulă și neavenită în temeiul articolului 41 alineatul (1) din Convenția CMR.
- 5 La 19 septembrie 2017, reclamanta, „Gjensidige” ADB, a introdus o acțiune civilă în fața Kauno apygardos teismas (Tribunalul Regional din Kaunas, denumit în

continuare „Tribunalul Regional”) împotriva pârâtei, „Rhenus Logistics” UAB, solicitând daune-interese în cuantum de 205 108,89 euro și dobânzile aferente. Reclamanta, „Gjensidige” ADB, a arătat că, după ce a efectuat plata asigurării pentru furtul încărcăturii unui transport către titularul poliței, „ACC Distribution” UAB, creanța acestuia din urmă împotriva transportatorului „Rhenus Logistics” UAB privind răspunderea civilă în conformitate cu contractul de transport i-a fost transferată în baza subrogației.

- 6 Pârâta, „Rhenus Logistics” UAB, a solicitat ca acțiunea să nu fie judecată. Aceasta a precizat că introducerea acțiunii în fața Tribunalului Regional a condus la o situație de litispendență care trebuie soluționată prin recunoașterea competenței instanței neerlandeze de a judeca litigiul dintre părți, deoarece procedura judiciară în fața instanței neerlandeze fusese deja declanșată.
- 7 Prin ordonanța din 12 martie 2018, Tribunalul Regional a suspendat procedura până la pronunțarea unei hotărâri definitive în cauza civilă nr. C/02/329931/HA ZA 17-290, aflată pe rolul instanței neerlandeze; instanța a respins cererea pârâtei, „Rhenus Logistics” UAB, de nejudicare a acțiunii. Prin ordonanța din 19 iulie 2018, Lietuvos apeliacinis teismas (Curtea de Apel a Lituaniei, denumită în continuare „Curtea de Apel”) a confirmat ordonanța Tribunalului Regional din 12 martie 2018. Curtea de Apel, având în vedere convenția atributivă de competență încheiată în contractul de transport și articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012, a constatat că instanțele lituaniene erau competente să judece cauza. În plus, această instanță a statuat că aplicarea dispozițiilor privind competența alternativă și a normelor privind litispendența prevăzute la articolul 31 alineatele (1) și (2) din Convenția CMR nu se justifică în speță, deoarece aceasta ar fi contrară principiilor fundamentale ale Regulamentului nr. 1215/2012, în special caracterului previzibil al competenței precum și eficacității acordului dintre părți.
- 8 Prin hotărârea din 25 septembrie 2019, pronunțată în cauzele conexe nr. C/02/329931/HA ZA 17-290 și 17-824, instanța neerlandeză a declarat că răspunderea reclamantelor în primă instanță, „Rhenus Logistics” UAB și Post & Co Belgium BVBA, față de pârâtele „ACC Distribution” UAB, „Gjensidige” ADB, Dell Technology and solutions Limited și Dell (PS) Limited, este limitată și nu poate depăși cuantumul despăgubirii prevăzut la articolul 23 alineatul (3) din Convenția CMR. Această hotărâre nu a fost atacată.
- 9 În executarea hotărârii instanței neerlandeze din 25 septembrie 2019, pârâta, „Rhenus Logistics” UAB, a transferat reclamantei, „Gjensidige” ADB, la 14 februarie 2020, despăgubirea în cuantum de 61 229,05 euro (daune-interese în cuantum de 40 854,20 euro plus dobânzi). La 11 mai 2020, reclamanta a depus o cerere de renunțare parțială la pretenții (în cuantum de 40 854,20 euro) și a solicitat ca restul cererii de despăgubire în cuantum de 164 254,69 euro să fie satisfăcută. Prin ordonanța din 12 februarie 2020, Tribunalul Regional a reluat examinarea procedurii civile suspendate.

- 10 Prin hotărârea din 22 mai 2020, Tribunalul Regional a admis renunțarea parțială la pretențiile reclamantei „Gjensidige” ADB (în quantum de 40 854,20 euro) și a clasat acest capăt de cerere, respingând în același timp restul acțiunii. Tribunalul Regional a statuat că hotărârea definitivă a instanței neerlandeze are autoritate de lucru judecat în speță.
- 11 Prin ordonanța din 25 februarie 2021, Curtea de Apel a confirmat hotărârea Tribunalului Regional din 22 mai 2020. Curtea de Apel a arătat că, având în vedere acordul pertinent dintre părțile la contractul de transport referitor la locul de soluționare a litigiilor dintre acestea, poate fi introdusă o acțiune în fața unei instanțe lituaniene, atât în conformitate cu articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 (competență exclusivă), cât și în temeiul normelor alternative de stabilire a competenței internaționale prevăzute la articolul 31 alineatul (1) din Convenția CMR. Această instanță a decis că aplicarea în speță a normelor alternative de determinare a competenței internaționale prevăzute de Convenția CMR, în vederea soluționării litigiului apărut între părți, nu încalcă principiile fundamentale ale Regulamentului nr. 1215/2012 și nu are consecințe mai puțin favorabile pentru buna funcționare a pieței interne decât cele care ar rezulta din aplicarea articolului 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012. După ce a evaluat identitatea dintre cauza civilă în curs de soluționare pentru despăgubirea pierderii în baza subrogației și cauza civilă privind stabilirea limitelor răspunderii civile a transportatorului, soluționată de instanța neerlandeză, Curtea de Apel a hotărât că acestea nu îndeplinesc condiția de identitate a litigiilor (există părți diferite, temeiul juridic al pretențiilor formulate prin intermediul acțiunii diferă), dar ar trebui să fie considerate ca fiind legate necondiționat (obiectivele celor două cauze și situația de fapt pe care se bazează ambele cauze coincid). Potrivit Curții de Apel, instanța de fond s-a întemeiat în mod corect pe hotărârea instanței neerlandeze – care a stabilit răspunderea civilă limitată a pârâtei – ca fiind un fapt dovedit și a concluzionat că nu se justifică reexaminarea chestiunii privind aplicarea unei răspunderi civile extinse.
- 12 La 2 iunie 2021, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei, denumită în continuare „Curtea de casație”) a admis recursul în casație formulat de reclamanta „Gjensidige” ADB, având ca obiect revizuirea ordonanței Curții de Apel din 25 februarie 2021 și solicitând, de asemenea, sesizarea Curții de Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri preliminare pentru a stabili dacă convenția atributivă de competență trebuie să fie calificată ca fiind exclusivă în speță și care ar fi consecințele juridice ale încălcării sale. În recursul în casație formulat, reclamanta arată, printre altele, că, întrucât exista un conflict între normele de competență prevăzute în Convenția CMR și în Regulamentul nr. 1215/2012, ar fi trebuit să se acorde prioritate dispoziției legale prevăzute la articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012, care echivalează competența instanțelor dintr-un stat membru menționate în convenția atributivă de competență cu competența exclusivă. Curtea de Apel ar fi aplicat în mod nejustificat normele alternative de stabilire a competenței internaționale prevăzute la articolul 31 alineatul (1) din Convenția CMR, deoarece aplicarea acestora a avut consecințe

mai puțin favorabile pentru buna funcționare a pieței interne și nu a protejat principiile de funcționare a Uniunii Europene.

- 13 În răspunsul său la recursul în casație, pârâta „Rhenus Logistics” UAB a solicitat respingerea cererii reclamantei de sesizare a Curții de Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri preliminare, respingerea recursului în casație și menținerea ordonanței Curții de Apel din 25 februarie 2021.

Argumentele Curții de casație și poziția acesteia în cadrul procedurii preliminare

- 14 În opinia instanței de trimitere, pe baza jurisprudenței Curții de Justiție, se pot trage următoarele concluzii preliminare: (i) dispozițiile Convenției CMR sunt aplicabile în materia competenței internaționale, inclusiv articolul 31 din această convenție, potrivit căruia convențiile atributive de competență nu sunt exclusive și pot fi înlăturate prin sesizarea uneia dintre instanțele menționate la acest articol (Hotărârea Nickel & Goeldner Spedition); (ii) evaluarea identității acțiunilor în scopul litispendenței trebuie efectuată în conformitate cu normele prevăzute în regulamentul Uniunii; (iii) în speță, acțiunile introduse în fața instanței neerlandeze și a instanței lituaniene sunt identice [Hotărârea Nipponkoa Insurance Co. (Europe)]. În consecință, în ceea ce privește entitățile implicate în cele două proceduri judiciare din Lituania și din Țările de Jos, articolul 29 din Regulamentul nr. 1215/2012 este deosebit de important din punct de vedere juridic în speță.
- 15 Articolul 29 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 prevede în special că acesta nu aduce atingere dispozițiilor de la articolul 31 alineatul (2) care, stabilind o excepție de la norma privind litispendența, obligă o instanță din orice alt stat membru să suspende acțiunea până când instanța sesizată pe baza convenției stabilește că nu este competentă în temeiul convenției. Pe de altă parte, articolul 31 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1215/2012 obligă orice altă instanță să își decline competența în cazul în care instanța desemnată în convenția atributivă de competență a stabilit că are competență internațională. Prin urmare, articolul 29 alineatul (1) și articolul 31 alineatele (2) și (3) prevăd o excepție de la norma generală de litispendență bazată pe prioritatea temporală, în cazurile în care a fost încheiată o convenție atributivă de competență.
- 16 Astfel cum reiese din formularea articolului 31 din Convenția CMR, instanța desemnată în convenția atributivă de competență nu este considerată a avea competență exclusivă. Potrivit articolului 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012, competența conferită prin convenția atributivă de competență este considerată exclusivă, cu excepția unei convenții contrare a părților. În consecință, convențiile atributive de competență sunt apreciate diferit în temeiul convenției și, respectiv, al regulamentului. Se poate considera că articolul 31 din Convenția CMR, în măsura în care stabilește convenții atributive de competență fără caracter exclusiv și permite ca acțiunile să fie introduse în fața altor instanțe decât cele desemnate în convenția atributivă de competență, poate fi eventual contrar

dreptului UE. Curtea de casație are îndoieli cu privire la compatibilitatea articolului 31 din Convenția CMR, în măsura în care acesta prevede o deosebit de liberă apreciere a convențiilor atributive de competență, cu Regulamentul nr. 1215/2012 din punctul de vedere al predictibilității în ceea ce privește instanțele competente, al securității juridice pentru justițiabili, al bunei administrări a justiției, al reducerii la minimum a riscului de proceduri concurente, al încrederii reciproce în administrarea justiției în Uniunea Europeană și al altor principii.

Consecințele juridice ale unei încălcări a normelor privind litispendența în cazul încheierii unei convenții atributive de competență

- 17 Articolul 29 din Regulamentul nr. 1215/2012 nu tratează în mod direct consecințele juridice în cazul în care instanța sesizată anterior nu respectă convenția atributivă de competență încheiată între părți, care indică o altă instanță, și se declară competentă să soluționeze acțiunea introdusă în fața sa.
- 18 Formularea Regulamentului nr. 1215/2012 nu stabilește *expressis verbis* un motiv de nerecunoaștere a unei hotărâri pronunțate într-un alt stat membru cu încălcarea unei convenții atributive de competență. Interpretarea dispozițiilor acestui regulament în sensul că încălcarea normei privind litispendența în cazul în care există o convenție atributivă de competență nu produce consecințe juridice poate conduce la o situație în care, în esență, se permite intentarea simultană a două proceduri judiciare în acțiuni identice. Într-un astfel de caz, principiul *ubi jus ibi remedium* nu ar mai putea avea sens și ar putea fi create condiții favorabile pentru a eluda obiectivul Regulamentului nr. 1215/2012 de protejare a convențiilor atributive de competență și de a le conferi acestora un sens exclusiv.
- 19 Curtea de casație ridică problema dacă dispozițiile Regulamentului nr. 1215/2012 trebuie interpretate în sensul că ar trebui să cuprindă protecția convențiilor atributive de competență și la nivelul recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești. Deși, spre deosebire de articolul 24 din Regulamentul nr. 1215/2012, care reglementează competența exclusivă, părțile la o convenție atributivă de competență își pot schimba voința de a sesiza instanța desemnată în convenție și pot face uz de posibilitatea de prorogare a competenței prevăzută la articolul 26 alineatul (1) din regulamentul menționat, articolul 25 din acest regulament utilizează noțiunea de competență exclusivă pentru definirea unei convenții atributive de competență. În plus, articolul 31 din Regulamentul nr. 1215/2012 prevede că, pentru ca normele privind litispendența să se aplice în cazul în care a fost încheiată o convenție atributivă de competență între părți, instanța desemnată în convenție trebuie să fie cea sesizată, iar acest lucru indică deja intenția a cel puțin uneia dintre părți de a respecta convenția atributivă de competență.
- 20 Situația din speță ridică, de asemenea, semne de întrebare cu privire la compatibilitatea acesteia cu cerințele de ordine publică. Nerespectarea convențiilor atributive de competență poate avea consecințe practice pentru părțile la proceduri, iar aceste consecințe nu se limitează doar la litigii în fața unei alte

instanțe decât cea convenită în convenția atributivă de competență. Articolul 29 din Convenția CMR, care reglementează posibilitatea transportatorului de a invoca limitarea răspunderii, leagă problema legii aplicabile de competența instanței sesizate. Nerespectarea unei convenții atributive de competență poate, de asemenea, să conducă la aplicarea unei legi diferite de cea care s-ar aplica dacă s-ar respecta convenția atributivă de competență. Acest fapt ridică întrebări rezonabile cu privire la compatibilitatea articolului 29 din Convenția CMR și la relația acestuia cu articolul 3 și articolul 5 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I), care recunosc dreptul părților de a alege legea aplicabilă unui contract de transport.

- 21 Nu trebuie pierdut din vedere faptul că, în cazul în care o instanță care nu a fost desemnată în convenția atributivă de competență se declară competentă și se aplică legea instanței sesizate (în limba latină, *lex fori*) în chestiunea relevantă, pârâta se confruntă cu probleme de competență și de lege aplicabilă, deoarece cauza unei asemenea persoane nu doar că este examinată de o altă instanță decât cea la care aceasta se aștepta în mod rezonabil, ci și potrivit unor norme în temeiul cărora persoana respectivă nu a avut posibilitatea de a-și reglementa comportamentul în cadrul raportului juridic. Astfel, în împrejurări excepționale, de exemplu, în cazul în care normele privind litispendența ar fi încălcate din cauza nerespectării reglementărilor aplicabile și a jurisprudenței Curții de Justiție sau dacă această încălcare ar duce la încălcarea unor drepturi procedurale mai importante, ar părea justificată invocarea neregnoașterii în temeiul ordinii publice din statul membru în care se solicită recunoașterea.

Justificarea succintă a cererii de decizie preliminară

- 22 Răspunsul la întrebările formulate în dispozitivul prezentei ordonanțe și adresate Curții de Justiție este de o importanță fundamentală pentru prezenta cauză, întrucât ar permite aplicarea corectă a dispozițiilor Regulamentului nr. 1215/2012 asupra căroră Curtea nu s-a pronunțat încă.